

پیرزندهای خارجی

کیوان بالاسرای

این روزها بازار کاربایی در کشورهای خارجی رونق خاصی دارد.

می‌توانید با یک جست‌وجوی ساده در اینترنت ببینید که چندین شرکت داخلی و خارجی در این زمینه فعال هستند و هر یک وعده‌هایی زیباتر و جذاب‌تر از دیگری برای اعزام نیروی کار به خارج، داده‌اند.

از طرفی تداخل و موازی کاری شدیدی بین شرکت‌های مهاجرتی، آژانس‌های مسافرتی و مؤسسات کاربایی در این زمینه صورت گرفته. رقابت ناسالمی که بعضاً برای متقاضیان کار در خارج کشور مشکلات عدیده‌ای را به وجود آورده است و وزارت کار بارها و بارها اعلام کرده که فعالیت اکثر این مؤسسات غیرقانونی است. اما با وجود این اعلام موضع، هنوز ساماندهی مشخص و ملموسی صورت نگرفته و این رقابت ناسالم کماکان ادامه داشته و متقاضیان واقعی کار در خارج کشور نمی‌دانند به کدام آژانس، شرکت یا مؤسسه می‌توانند اعتماد کنند، یا اصلاً لازم هست که برای اعزام به خارج از کشور اقدامی کنند؟

«ما برای هر سلیقه، هر میزان تحصیل و هر فرد متقاضی کار در خارج کشور پیشنهادی مناسب داریم. حق انتخاب با شماست. با ما همراه شوید. در این آژانس دروازه‌های ۵ قاره جهان به روی شما باز است.»

این متن آگهی اکثر آژانس‌های فعال در بازار پر سود اعزام نیروی کار به خارج از کشور است. اما آیا واقعا این اعزام‌ها واقعی و قابل اعتماد هستند؟ آیا چنین ریسکی عاقلانه است؟

درآمد حاصل از فعالیت‌های غیر مجاز به جیب چه کسانی می‌رود و سرنوشت افرادی که قربانی کلاهبرداری‌ها در این بخش شده‌اند چیست و چه باید کرد؟

تبلیغات وسیع

یک پرستار متقاضی کار در خارج از کشور هم به روزنامه خراسان می‌گوید «پارسل اعلام شد که تعدادی پزشک و پرستار می‌توانند به عنوان نیروی کار به قطر اعزام شوند. ولی به چند کاربایی مراجعه کردم و آن‌ها فقط برای اعزام نیروهای فنی و پزشکی به استرالیا، کانادا و ایتالیا برنامه داشتند و چون فعالیت آن کاربایی‌ها مشکوک بود دنبالش نرفتم.»

واقعیت این جاست که مؤسسات مهاجرتی غیر مجاز با تبلیغات فراوان به سمت جذب افراد به بهانه ادامه تحصیل و کار پردرآمد در خارج رفته و با دریافت هزینه‌های کلان برای متقاضیان، ویزای اقامت و کار در خارج از کشور می‌گیرند و در کنار این پدیده شاهد رواج یافتن اعزام نیروی کار به خارج توسط این مؤسسات هستیم و چون وزارت کار در جریان قراردادهای فعالیت آن‌ها نیست، اگر مشکلی برای این افراد به وجود بیاید کسی پاسخگو نخواهد بود که البته برای نیروهایی که از طریق مؤسسات غیرمجاز به خارج از

«اعزام نیروی کار به خارج» یکی از آگهی‌های بسیاری از رسانه‌ها و به ویژه شبکه‌های ماهواره‌ای و اینترنتی است که متأسفانه در چند سال اخیر عملکرد برخی مؤسسات غیر مجاز در این عرصه منجر به کلاهبرداری و نارضایتی متقاضیان کار در خارج از کشور شده است. یک کارشناس رشته عمران که با امید یافتن کار به یکی از این کاربایی‌ها مراجعه کرده و مدارک لازم برای سفر به کشور امارات را تهیه کرده است، می‌گوید: «از طریق یک وبلاگ در اینترنت با این مؤسسه کاربایی آشنا شدم و تحقیقاتی هم درباره قانونی بودن فعالیت آن انجام نداده‌ام. دوست دارم کاری مناسب داشته باشم و خیلی هم ارتباط داشتن آن با رشته تحصیلی‌ام برای من مهم نیست و این مرکز قول داده است برایم کاری در دبی پیدا کند... الان ۲ میلیون تومان پرداخت کرده‌ام و شرکت بعد از ترجمه و تأیید مدارکم و فراهم شدن زمینه کار در دبی هم ۲۰ درصد قرارداد یک سال کارم را مطالبه کرده است.»

و با استفاده از فرمول کارایی‌ها، اقدام به جذب افراد و اعزام به خارج می‌کنند. در صورتی که فقط کارایی‌های مجاز که زیر نظر وزارت کار به فعالیت می‌پردازند، این اجازه را دارند که برای اعزام نیروی کار به خارج از کشور اقدام نمایند.

برنامه توسعه و آینده

در برنامه چهارم توسعه، اعزام صد هزار نیروی کار به خارج کشور مطرح شده بود، اما به ادعای مسئولان مرتبط، این امر هرگز محقق نشده است.

«مهرداد ایوبی» رئیس هیئت مدیره انجمن صنفی دفاتر مشاوره شغلی و کارایی‌های بین‌المللی ایران، چندی قبل اعلام کرد که قرار بر این بود در برنامه چهارم توسعه صد هزار نیروی کار به خارج از کشور اعزام شود. ولی این امر تحقق نیافت و عملکردها تحقق اعزام فقط ۱۰ هزار نفر را نشان می‌دهد.

به گفته ایوبی در سال ۸۹ آمار اعزام نیروی کار به خارج از کشور ۲۲۰۰ هزار نفر بوده است که البته برای اعزام نیروی کار به خارج در سال جاری، تفاهم‌نامه‌ای میان دو وزارتخانه بازرگانی و کار و امور اجتماعی و انجمن کارایی‌های بین‌المللی ایران منعقد شده است.

«حسن کرباسی» دبیر انجمن صنفی کارایی‌های بین‌المللی کشور در توضیح این خبر می‌گوید: هدف مد نظر این تفاهم‌نامه اعزام بیش از ۵ هزار نیروی کار ایرانی به کشورهای دیگر طی ۲ سال است و کشورهایی که ظرفیت پذیرفتن نیروی کار را دارند، کشورهای قطر، استرالیا، کانادا و دانمارک هستند و رشته‌های مورد نیاز هم پزشکی، پیراپزشکی و مهندسی مانند جوشکاری، برق و مکانیک است.

به هر حال با توجه به این که بسیاری از کشورها با صدور نیروی کار و کسب درآمد از این راه به نوعی برای اتباع خود اشتغال‌زایی می‌کنند، باید با فراهم کردن زمینه لازم و ساماندهی بخش‌های هدایت نیروی کار و کارایی‌های بین‌المللی، امکان حضور نیروی کار متعهد و متخصص از کشورمان در سایر نقاط دنیا فراهم شود.

همچنین لازم است متقاضیان کار، برای اقدام به اعزام خارج از کشور قبل از هر کاری، به اندازه کافی در این زمینه تحقیق و مطالعه نموده و شرایط کار در رشته مورد نظرشان را بین ایران و کشور مقصد به خوبی بسنجند و این سؤال را همواره ملکه ذهن خود قرار بدهند که آیا شرایط کار مد نظرشان در ایران مهیا نیست؟ و یا اگر شرایط چنین کاری در ایران و کشور مورد نظرشان وجود دارد، بهتر نیست رنج سفر و غربت را به جان نخرند و در کشور خودشان مشغول به کار شوند؟!

نباید فراموش کنیم که اکثر مشاغلی که برای اعزام به خارج از کشور و از طرف مؤسسات غیر مجاز معرفی می‌شوند، مشاغل خدماتی هستند. حال آن که اگر جوان جویای کار، پیله کار خدماتی را به تن مالیده، چه اصراری است رنج کار را در کشور دیگری به جان بخرد؟

کشور اعزام می‌شوند هم مشکلاتی پیش می‌آید که کم هم نبوده و چون این افراد از کانال غیر مجاز به خارج اعزام شده‌اند، در کشور غریب هاج و واج می‌مانند که باید به کجا پناه ببرند؟!

وعده‌هایی برای ساماندهی

اگرچه وزارت کار و امور اجتماعی از اواسط سال ۸۸ درباره فعالیت مؤسسات کارایی غیرمجاز هشدار داده و حتی برای ساماندهی و برخورد با آن‌ها ضرب‌الاجل صادر کرده بود، اما تازه‌ترین خبرها حکایت از فعالیت ۱۰۰ مؤسسه غیرمجاز در این راستا دارد و به ادعای متولیان امر، نبض بازار اعزام نیروی کار به خارج از کشور در دستان مؤسسات غیرمجاز است!

«علیرضا ولی‌پور» که در سال ۸۸ به عنوان مدیر کل دفتر هدایت نیروی کار و کارایی‌های وزارت کار، مشغول به کار بود، در شهریور ۸۸ اعلام کرده بود که طبق ماده ۲ آیین‌نامه اجرایی قانون مجازات اشتغال به حرفه کارایی و مشاوره شغلی، هرگونه فعالیت در امور کارایی‌های داخلی و خارجی بدون اخذ مجوز از وزارت کار ممنوع است.

همچنین ایشان در تاریخ ۲۱ شهریور ماه ۸۸، در خبری که سایت وزارت کار منتشر کرده بود اعلام کرد فعالیت شرکت‌ها و مؤسسات مهاجرتی و کارایی‌هایی که بدون مجوز وزارت کار اقدام به اعزام نیروی کار یا روادید کار می‌کنند ممنوع است.

اما با این تفاسیر بخشی از بازار اعزام نیروی کار که در حال حاضر در دست مؤسسات غیرمجاز است، این روزها بازار پر رونقی داشته که تبلیغات مؤسسات مهاجرتی عموماً از طریق رسانه‌های مجازی، شبکه‌های اینترنتی، شبکه‌های ماهواره‌ای خارجی و بعضاً روزنامه‌های داخلی با عناوین مختلف انجام می‌شود. در حالی که اکثر مؤسساتی که از این طریق به تبلیغ می‌پردازند، مجاز نبوده و فعالیت‌هایشان زیر نظر وزارت کار و امور اجتماعی نیست.

این مسئله راه پیگیری را در مواقعی که افراد جویای کار، قربانی سودجویی‌های مؤسساتی از این قبیل می‌شوند مسدود کرده و قربانیان این شرکت‌ها برای پیگیری حق و حقوق‌شان سرگردان می‌شوند.

سرگردانی متقاضیان

نتیجه رقابت نابرابر آژانس‌های کارایی بین‌المللی و مؤسسات مجازی چیست؟

«بابک هاشمی‌پور» رئیس انجمن‌های صنفی کارایی و دفاتر مشاوره شغلی کشور معتقد است: «متأسفانه به دلیل برخی خلأهای قانونی، برخی دفاتر مهاجرتی به راحتی وارد عرصه کار شده‌اند و با استفاده از تبلیغات وسیع در رسانه‌های مجاز و غیرمجاز

پرونده ویژه

